

יתרו ב

רבינו, אשר הקב"ה עצמו בחרו להיות רועה ישראל מרגע היוולדו⁴, וכבר היה רועה נאמן של ישראל בפועל זמן ממושך⁵, שהוא לא ידע דבר זה עד שיתרו העירו על כך].

מכך מובן, שמשה סבר – ואכן זוהי האמת מצד דרגת משה – שהוא יכול, וצריך לעסוק בשפיטת העם בעצמו⁶, הן „דבר הגדול” והן „דבר הקטן”, והדבר לא יזיק לו ולא לבני ישראל, כך ש„ויכלת עמוד וגם כל העם הזה על מקומו יבא בשלום”.

הוכחה נוספת לכך שדרכו של משה „לשפוט את העם.. מן הבקר עד הערב” היא דרך אמיתית על-פי התורה, ובודאי תמנע את „גבול תבול...”, ניתן ללמוד ממאמר חזו"ל⁷ שהשם „יתר” (או „יתרו”⁸)

א. הסיפור על עצת יתרו, והתמיהה על כך

בפרשת השבוע¹ מסופר, שכאשר ראה יתרו את משה רבינו יושב „לשפוט את העם... מן הבקר עד הערב”, הוא טען כלפיו: „מדוע אתה יושב לבדך וכל העם נצב עליך מן בקר עד ערב... נבול תבול גם אתה גם העם...”, ונתן לו את העצה „ואתה תחווה...”², שמשה יבחר שרי אלפים וכו' שישפטו „בכל עת”, ורק את „הדבר הגדול יביאו אליך”, ועל-ידי כך „ויכלת עמוד וגם כל העם הזה על מקומו יבוא בשלום”.

ידועה התמיהה בענין זה^{2*}: כיצד ייתכן, שמשה רבינו „רעיא מהימנא” של ישראל לא חשש בעצמו שאופן הנהגתו יכול להביא לידי „גבול... העם...”, ולא עלתה בדעתו העצה הפשוטה ביותר למנות שופטים שיעזרו „לשפוט את העם”, ורק יתרו כהן מדין, אשר הגיע לזמן קצר, הבין והציע זאת?

[ידוע מאמר העולם ועמא דבר³, „א גאסט פאר א ווייל, זעט אויף א מייל” (=אורח לשעה קצרה רואה למרחק מיל), אך חסדו חזילה לומר על משה

(4) ראה דחו"ל עה"פ (שמות ג, א) ומשה חי' רועה. שמו"ר פ"א, יח. שם, כא-כב. כד.

(5) להעיר משמות ב, יא: ויגדל גו' ויצא אל אחיו גו'. וראה הדיעות בשמו"ר (שם, כו. וש"ג) בן כמה שנים חי' או.

(6) ראה פרש"י דברים (א, ט. מספרי שם. וראה דב"ר פ"א, י"א): אפשר שלא חי' משה יכול לדון את ישראל כו'.

(7) פרש"י ריש פרשתנו. ממכילתא שם. שמו"ר (פכ"ז, ח). תנחומא פרשתנו ד. ספרי ופרש"י בהעלותך י, כט. ועוד.

(8) כ"ה בספרי ושמו"ר שם. פרש"י בהעלותך שם*.

(1) יג ואילך.

(2) שם, כא ואילך.

(2*) ראה עקידה, אברבנאל, שי"ך עה"ת ועוד כאן.

(3) ראה ברכות מה, א. סוגיית ב"ק (צב, א ושם).

(* בכמה דפוסים לפנינו איתא „יתר” (וכן גריס גם

הוא „על שם שיתר פרשה אחת בתורה ואתה תחזה“.

זוהי הסיבה לכך שמושה רבינו, שכולו תורה, נהג כך.

אך לפי זה אין מובן מצד שני: אם גם על-ידי דרכו של משה תיתכן מציאות של „ויכלת עמוד וגם כל העם הזה על מקומו יבוא בשלום“, מנין התחדש החשש של יתרו, שהנהגת משה עלולה להוביל לידי „גבול תבול...“ ו„כבד ממך הדבר“¹¹?

מדיוק של חז"ל „שיתר פרשה אחת בתורה“, ולא שהוא זכה שהפרשה „נאמרה (או „נכתבה“) על ידו“ (ביטוי הקיים לגבי פרשיות אחרות בתורה⁹), מובן, שבאמצעות יתרו לא רק נתגלתה פרשת „ואתה תחזה“, אלא יותר מכך: יתרו גרם להוספה בתורה – באמצעותו נוספה לתורה פרשת „ואתה תחזה“, שלא היתה לפני כן בתורה מצד עצמה¹⁰.

ב. ענין זה דומה לענין שבבקשת ישראל, ואת תדבר אלינו

הענין בקשר לטענת יתרו, לאחר (הלוחות השניות של) יום הכיפורים¹², שמושה העריך את עצמו ואת ישראל, שלא כמשתמע מטענת יתרו, שביכולתם ומחובתם להישפט על-ידי משה בעצמו, וללמוד ממנו רק את „חוקי האלקים ואת תורותיו“¹³, ואת משפט הדבר הגדול –

מכך מובן, שלפני שגרם יתרו לתוספת זו בתורה, הרי מצד תורת־אמת עצמה, לא היה קיים סדר ההנהגה של „ואתה תחזה“, אלא משה היה צריך לשפוט את העם בעצמו על כל ענין¹¹.

ואולי יש לתון, שמקודם נקרא „יתר“ (ע"ש העתיד – ראה רע"ב. לבוש האורה, דברי דוד ועוד לפרש"י ריש פרשתנו), ולאחרי עצתו בפועל כו', הוסיפו לו אות וא"ו, ע"ש (הר"ט של) הפרשה „ואתה תחזה“.

(9) ספרי ופרש"י בהעלותך ט, ז (ח). פינחס כו, ה. ב"ב קיט, א. סנהדרין ת, א.

(10) בספרי (שבעה עה"ה), והלא אף בידי משה היו מסיני .. ולמה נתעלם מעיני משה .. כדי שיתלה הדבר ביתרו – אבל מזה שבנד"ז נקט הלשון „שיתר פרשה כו“ משמע שבפרשתנו ה"ו ענין של יתרון בתורה, כבפנים. וראה לקמן הערה 50.

וראה בארוכה – ע"ד החסידות – אוה"ת ריש פרשתנו, ד"ה ויאמר משה תש"ט פ"ז – שיתרו פעל בתורה הענין דיתרון האור שבא מן החשך דוקא, וזהו"ע שיתר פרשה כו'.

(11) להעיר מהפס"ד: לעולם יהי דין אלף מנה ודין

דומה לענין הנמצא לפני־כן, מיד לאחר עשרת הדברות (לוחות ראשונות), בקשר לישראל, שטענו שאין ביכולתם לשמוע את „קול ה' אלקינו עוד“¹⁴, ובקשו ממושה „ואת

פרושה אחת שווין בעיניך לכל דבר (רמב"ם הל' סנה' פ"ב ה"ו).

(11*) פרשתנו שם, יח.

(12) מכילתא ופרש"י פרשתנו שם, יג (ומשמ מוכח, שכ"ה גם למ"ד יתרו קודם מ"ת בא – ראה בארוכה רא"ם ועוד שם. אבל בבעה"ת שם (ועוד) ס"ל שה' לפני מ"ת. ואכ"מ).

(13) פרשתנו שם, טז.

(14) ואתחנן ה, כב. וראה פרשתנו כ, טז וברמב"ן

שם (טז).

ברבעה"ת (הדר זקנים. וראה גם דעת זקנים) וריב"א ריש פרשתנו. אבל בדפוסים הראשונים הו"ב כתי"ר רש"י. וכן בכ"כ מפרש רש"י (רע"ב. רא"ם. דברי דוד ריש פרשתנו) הגירסא – „יתרו“.

ג. כאשר משה מביט על ישראל, הן בדרגה גבוהה יותר

אחד מן הדברים שניתן לומר על כך הוא:

אין הכוונה לכך, שמשה רבינו טעה, ח"ו, בהערכת מצבם של ישראל, אלא הכוונה היא, שכאשר משה רבינו מביט על ישראל, כאשר הם נמצאים יחד עמו¹⁸, הם אכן באמת בדרגה גבוהה יותר, כך שביכולתם ללמוד תורה מפי הגבורה, כיוון שמשה מרוממם ומקרבם אל הדרגה שלו¹⁹, ולפיכך כשם שהוא למד תורה מפי הגבורה, כך הוא משפיע שגם ישראל יוכלו ללמוד מפי הגבורה.

אך ישראל טענו: יכולתם ללמוד מפי הגבורה נובעת מכך שמשנה מרוממם לדרגה זו, אך הם מבקשים „לקבל” את התורה בכלי ההבנה וההשגה שלהם, בכוחם העצמי^{19*}, במצב שבו הם שרויים מצד עצמם. על כך אמר הקב"ה „היטיבו כל אשר דברו”, כי באופן כזה תיקלט התורה בפנימיותם²⁰.

תדבר אלינו¹⁵, ואשר על כך טען משה, (כפי רש"י) שמשמעותה של „ואת” – לשון נקבה – היא „התשתם את כוחי כנקבה שנצטערתי עליכם ורפיתם את ידי .. וכי לא היה יפה לכם ללמוד מפי הגבורה ולא ללמוד ממני”.

כלומר, לפי הערכתו של משה את ישראל, היה עליהם לרצות ולשאת ללימוד תורה „מפי הגבורה”, אך הקב"ה קבל את טענת ישראל „היטיבו כל אשר דברו”¹⁶, כמו במקרה שלנו, שהקב"ה הסכים¹⁷ לעצת יתרו, כך שהענין הפך לפרשה בתורה.

גם כאן קשה להבין: ההבדל בין דרגת ישראל כפי שהוערכה על ידי משה (שביכולתם ללמוד מפי הגבורה) לבין דרגתם למעשה (שהם זקוקים ללימוד מפי משה) הוא עצום,

[כפי שמוכן מכך, שההתוודעות למצבם גרמה למשה ל„התשתם את כחי כנקבה”]

וכיצד ייתכן לומר, שמשה רבינו, הרועה ומפרנס של כלל ישראל, לא העריך, כביכול, כלל לפי האמת את מצב צאן מרעיתו?

18) להעיר ממהח"ל (ברכות ה, טע"א) לעולם ידור אדם במקום רבו שכל זמן כו'.

19) ראה בנוגע לדורו של משה – ע"ד הקבלה: ע"ח ש' הכללים פי"א. ש' הפסוקים ר"פ שמות. ועוד. וראה לקו"ת בהעלותך לא, ד.

19*) להעיר ממהח"ל רוצה אדם בקב שלו מט' קבין של חבירו (ב"מ לח, א).

20) להעיר ממהח"ל לעולם ילמוד אדם תורה במקום שלבו חפץ (ע"ז יט, א).

15) שם, כד.

16) שם, כה.

17) ראה פרש"י (ממכילתא) פרשתנו (שם, יט. שם, כג). „המלך בגבורה”. וראה פרש"י דברים (שם, ט. שם, יב. מספרי שם): לא מעצמי אני אומר לכם אלא מפי הקב"ה.

ד. ההסבר ל"חולשתו" של משה

התורה צריכים ישראל לשמוע ישירות ממנו²¹.

כיוון שמשה למד את התורה „מפי הגבורה” ממש, אין אדם זולתו יכול להעביר את דבר ה' לישראל באופן מושלם ומאיר כל־כך²². יתר־על־כן: משה הוא „אנכי עומד בין ה' וביניכם... להגיד לכם את דבר ה'”²³, ושכינה מדברת מתוך גרונו של משה^{23*}, ולפיכך, כאשר שומעים ישראל תורה מפי משה, הרי זה כאילו „מפי הגבורה”²⁴.

[זהו ההסבר לדיוק בלשון שבתשובת משה לטענת יתרו (מדוע הוא שופט לבדו את העם) – „כי יבא אלי העם לדרוש אלקים”²⁵, וכפי שמפרש זאת

בכך יובן הביטוי „התשתם את כוחי כנקבה”, שאיננו מצביע על רגש של צער – „נצטערתי עליכם” – אלא מדגיש בעיקר את הענין של החולשה (ורפיתם את ידי”), אשר לכאורה קשה: כיצד מתאימה לכאן חולשת כחו של משה?

ההסבר לכך הוא: כדי שמשה רבינו ילמד תורה את ישראל לפי רצונם – „ואת תדבר אלינו” – היה עליו לרדת מדרגתו^{20*}, כי אם תאיר אז דרגת „משה” בגלוי במלוא עוצמתה, יתרוממו ישראל לדרגת משה, והם יצטרכו ללמוד „מפי הגבורה”, ולא „ממני”, ממש.

לפיכך היתה מוכרחה להיות לפני כן חולשה וירידה בדרגת משה^{20*} – תש כוחו של משה כנקבה – ועל־ידי כך הוא יכול היה להיות „ממוצע” בין הקב”ה לישראל, ולהעביר להם את דבר ה'.

ה. משה סבר שישראל צריכים ללמוד את כל התורה ממנו

כאשר הגיע הזמן שמשה יתחיל ללמד תורה לישראל, לאחר שהוא קבל את התורה מפי הגבורה בהר סיני, ולאחר נתינת לוחות שניות ביום הכפורים, הוא סבר, שאת כל עניני

21 ראה ספרי ורש”י דברים (שם, יד) – בנוגע למינוי השרי אלפים כו' – „ממי נאה ללמוד תורה ממך או מתלמידך כו' ממך שנצטערת עלי' כו'” ולהעיר מ„סדר תורה” (עירובין נד, ב. פרש”י תשא לד, לב) שגם „ביד כל העם (הי' עכ”פ פעם) אחד” ממש עצמו.

22 ראה עירובין שם: כיון דמשה מפי הגבורה גמר מסתייעא מילתו'.

ולהעיר מפרש”י במדבר (ג, א) „נעשו אלו התולדות שלו שלמדן מה שלמד מפי הגבורה” וראה בארוכה לקו”ש חכ”ג ע' 11 ואילך, (שגם) מטעם זה, הענין ד„כל המלמד כו' ילדו” הוא בעיקר גבי משה [שלכן כותב רש”י „נעשה אלו התולדות שלו”, ולא רק (כמ”ש לפניו) „כאילו ילדו”] – כי ענין הלידה (מציאות חדשה) שנעשה ע”י „מלמד בן חבירו תורה” הוא מצד „פי הגבורה” שבתורה, וזה הי' בעיקר גבי משה „שלמד מפי הגבורה”, וראה לקו”ש [המתורגם] חט”ז ע' 193.

23 ואתחנן ה, ה.
23* נסמן בלקו”ש [המתורגם] ח”ד ע' 69 הערה 5. ועוד.

24 ראה רמב”ם הל' חגיגה פ”ג הי”ז בסופה.

25 פרשתנו שם, טו.

20* ראה סו”מ תרכ”ח ע' סו. ובארוכה לקו”ש ח”ח שיחה ב' לפ' בהעלותך.

רש"י „לשאול תלמוד מפי הגבורה“. ו. יתרו ראה את ישראל כלומר, ישראל לומדים ממשה – „תלמוד מפי הגבורה“²⁶].

זאת, ועוד: כיוון שמשה מרומם את ישראל ומקרבתם לדרגתו שלו, הם יקבלו את התורה מפיו, כפי שהוא קבלה מפי הגבורה.

ועל-פי החסידות: דרגת משה היא „ראיה“²⁷ – הוא קבל תורה מפי הגבורה באופן של ראייה²⁸. ובנוסף לכך, שאין להשוות בין קבלת דבר ממי שראה זאת בעצמו, לבין קבלת דבר ממי ששמע על כך בלבד, (כמאמר חז"ל²⁸ אינה דומה ראייה לשמיעה), הרי משה הביא, על-ידי הגבהת ישראל, לכך, שגם אופן קבלת הדברים על-ידם ממשה²⁹ תהיה בדרגה של ראייה³⁰.

אך כאשר הם באים להשפט על העסקים שלהם, וליישר „דברי ריבותם“³³, הרי אז אין הם „עולמו“ של משה, ואין הם מסוגלים להתעלות ולקבל, וללמוד³⁴ את משפט התורה בדרגת משה³⁵.

ומסיבה זו, שישאל מקבלים את השפעת התורה ממשה באופן של ראייה, יכול, וצריך, רק משה בעצמו ללמד את ישראל תורה, ולשופטם בכל עניניהם „ויכלת עמודי“³¹ וגם כל העם הזה על מקומו יבוא בשלום.“

26 ראה גם מרכבת המשנה למכילתא שם. ולהעיר ממחז"ל (סנהדרין יט, סע"א. הובא באלשיך כאן) „לא לפנינו אתה עומד כו“.

27 ראה לקו"ת ואתחנן ב, ד ואילך.
28 להעיר ממחז"ל שבעת מ"ת היו כל ישראל רואים את (הקולות –) הנשמע (פרש"י פרשתנו כ, טו – ממכילתא שם).
28* ראה מכילתא פרשתנו יט, ט.
29 ראה רמב"ם הל' יסודות ספ"ח: נבואת משה רבנו כו' שראית בעיניך כו'.

אף שיהיו „ריבוא רבבות אנשים וכו“ כי יהי לימוד באופן של ראי' (לקו"ת צו יז, א"ב (וראה שם: ועד"ו ביקש משה כו'. וראה לקו"ת ואתחנן ג, ג). ד"ה וידבר אלקים (הב') תרצ"ט בתחלתו (וסופו).

32 פרשתנו שם, כ. וראה לעיל הערה 21.

33 רש"י שם, יט.

34 כלשון חז"ל (כני"ל הערה 21) „ממי נאה ללמוד תורה“. ולהעיר מברכות (ו, א. הובא בש"ך עה"ת פרשתנו כאן). „דינא נמי היינו תורה“ (ו, א. תיא שכינה“).

35 וגם מצד דרגת התורה – מכיון שענין המשפט הוא כמו שהתורה „יורדת“ לדון בעניני העולם (ולא כמו"ש מצד עצמה, למעלה מן העולם), היא למטה מבחי' משה (וענין הראי').

26 ראה גם מרכבת המשנה למכילתא שם. ולהעיר ממחז"ל (סנהדרין יט, סע"א. הובא באלשיך כאן) „לא לפנינו אתה עומד כו“.

27 ראה לקו"ת ואתחנן ב, ד ואילך.

28 להעיר ממחז"ל שבעת מ"ת היו כל ישראל רואים את (הקולות –) הנשמע (פרש"י פרשתנו כ, טו – ממכילתא שם).

28* ראה מכילתא פרשתנו יט, ט.

29 ראה רמב"ם הל' יסודות ספ"ח: נבואת משה רבנו כו' שראית בעיניך כו'.

30 ראה לקו"ת שם (ג, ד) דבח' ראי' דמשה היא מצד זה שדרגתו יסוד אבא – דודר המדבר שייכים ל"יסוד" (ראה מקומות שנשמנו בהערה 19).

31 ע"ד זה שילמד משיח תורה את כל העם כולו

ז. בחירת השופטים צריכה להעשות על-ידי משה

אך ענין זה עצמו צריך להיעשות על-ידי משה רבינו, כי כל עניני התורה, ואף הענינים המתייחסים לדורות מאוחרים, צריכים להגיע באמצעות משה. כמאמר חז"ל⁴⁰, "כל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש בתורה הכל ניתן למשה מסיני". כלומר, אף מה שתלמיד ותיק בדור מאוחר מחדש, גם חידוש זה "ניתן למשה מסיני".

כיוון שחידוש זה של תלמיד ותיק חודש בשכלו שלו, לפיכך אין יכול חידוש זה להיות חלק מתורת משה, אלא אם כן הוא יעבוד באמצעות משה, שאז זהו דבר ה' ממש⁴¹.

וזאת אמר יתרו למשה רבינו, ואתה תחזה – ברודדהקודש שעליך⁴²: משה צריך לבחור ולהציב, ברוח-הקודש

אך המצב הוא, שכאשר בעלי-הדין עומדים לפני משה, הרי עצם עובדה זו מרוממתם מעסקיהם, עד שביכולתם לקבל וללמוד³⁴ ממנו את משפט התורה באופן של דרגת משה.

[כפי שמבין אפילו "בן חמש למקרא", שכאשר הוא נמצא בחדר עם ה"מלמד" – שונה הדבר מכפי שהוא נמצא לבדו, ועסוק בצרכיו].

בכל זאת הסכים הקדוש-ברוך-הוא לעצת יתרו, כי יש לדאוג גם למצבם של ישראל לאחר כניסתם לארץ ישראל³⁶, כאשר "הנך שוכב... וקם העם הזה..."³⁷, שגם כאשר הם לא ילמדו תורה מפי משה ויתעלו באמצעותו, גם אז תגיע אליהם התורה, שהיא תמיד דבר ה', באמצעות ראשי אלפי ישראל של הדור.

זוהי הסיבה לכך שמשה לא סבר שהוא צריך לעשות זאת בעצמו, כי עצם הענין שרועה ישראל ישנה את סדר הנהגתו כדי לדאוג למצב שלאחר הסתלקותו – הוא חידוש, ובנוסף לכך: לא היתה אז מחשבה על מצב אחר, כי לולא החטא שלאחר מכן, היה משה מכניס את ישראל לארץ ישראל, והיתה גאולה שלימה שאין אחריה גלות³⁸, שאז לומדים ישראל בדרגה של ראייה³⁹.

מאמרי ד"ה ואתחנן), דוה שמשו רצה להכניס בנ"א לארץ הוא, כי אז ה' בהם ענין הראי' [ומכיון שלא פעל זה, אמר (לדור שנכנסו לארץ) ועתה ישראל שמוע גו", בחי' שמיעה. וי"ל שמתעם זה אמר אז משנה תורה שהיא התלבשות התורה בבחי' השגת משה כו', כדלקמן 41].

40) נסמן בלקו"ש [המתורגם] ח"ד ע' 70 הערה 11.

41) ראה גם בארוכה לקו"ש (שם ע' 69 ואילך. ח"ט ע' 12 ואילך) – בנוגע למשנה תורה, שעיי"ז שהתורה נתלבשה ברוח"ק דמשה (דמשה מפי עצמו אמרה – מגילה לא, ב), זה "פתיח" שגם לימוד התורה של תלמיד הוא דבר (מצד השגתו הוא) עד סוף כל הדורות הוא דבק ה' ממש. ולהעיר גם ממשנת' (לקו"ש [המתורגם] ח"ד ע' 74 ואילך) בענין "קול גדול ולא יסף".

42) פרשי" עה"פ. וראה ב' הדיעות במכילתא שם בנבואה .. באספקלריא כו".

36) שאז מתחיל הסדר דארץ נושבת – שש שנים תורע שדך וגו'" (ר"פ בהר).

37) וילך לא, טז.

38) ראה שעה"ת לאדהאמ"צ ח"ב (חינוך) בתחלתו. אוד"ת ואתחנן ע' סה. ע' צג. ושי"ב.

39) ראה לקו"ת ואתחנן שם (ובארוכה אוד"ת שם

רואה את ישראל כפי שהם מצד עצמם, ואז יש צורך בבחירת שרי אלפים וכו' 48.

לפיכך נקראת הפרשה על שם יתרו – „על שם שיתר פרשה אחת בתורה“: כי מצד דרגת משה סדר ההנהגה הוא שונה 49, ויתר-עלי-כן: לפי התורה מצד עצמה – גילוי חכמת ה' (עלידי משה) סדר ההנהגה הוא שונה. אך יתרו גרם לתוספת בתורה, שגם הסדר של „ואתה תחזה“ יהא סדר של הנהגה על פי תורה 50.

שמפרש הדמ"ד סס"ל דואתה תחזה היינו באספקלריא – פ"י בנבואה באספקלריא המאירה. וכבר הקשה עליו במרכבת המשנה למכילתא שם. ועוד.

48 עפ"י יש לבאר ג"כ הא שבפ' דברים (א, ט ואילך) תלה משה הענין דבמינוי שופטים בעצמו ולא ביתרו (ראה אברבנאל פרשתנו כאן. ועוד) – כי מכיון שמשנה תורה אמרה משה מפי עצמו, היינו כפי שהתורה נתלבשה ברוח"ק שבמשה (ולא כמו"ש בגלוי „מפי הגבורה“) – לכן, גם מצד בחי' משה נרגש שצ"ל שופטים.

49 ובפרט ע"פ הכלל (ראה ע"ח שער ד' פ"ג. של"ד פ"ג. של"ה פ"א. אגה"ק ביאור לסי' וך) דקדושה לא זוה ממקומה – הרי ישנה (גם עתה) בחי' משה שמצדה צ"ל „ראי“ (ולא – „תחזה“).

50 ומכיון שהוא חלק בתורה מובן שניתן למשה מסיני, וכנ"ל (הערה 10) מספרי „אף בידי משה היו מסיני“. וע"פ משנ"ת בלקו"ש חיי"ט ע' 387 הערה 54, דזה שכל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש (היינו שהוא חידוש) כבר ניתן למשה מסיני, היינו לפי שבמ"ת „ניתנה“ התורה כמו"ש מושרשת ב„העלם העצמי דא"ס“ (שלמעלה מהתורה כמו שבאה בבחי' המשכה וגילוי) – יש לומר, דמ"ש בספרי ש„נתעלם מעיני משה“, הפירוש בזה הוא, שענין זה ניתן למשה באופן של העלם (שלמעלה מהתורה כמו שבאה בבחי' גילוי אצל משה). – מעין הביאור (והתירוץ) שלמשה ניתן הכלל שממנו ועל פיו חידש התלמיד ותיק הפרט – חידושו. וראה לקו"ש שם ע' 252 ואילך.

של"ד 43, את שרי האלפים וכו' שישפטו את העם, ועל-ידי כך הוא משפיע על כל הדורות, ששפיתת ישראל על-ידי חכמי ישראל הסמוכין איש מפי איש עד משה רבינו, על-פי פסק דין שהם מגיעים אליו בשכלם, הוא משפט של תורת אמת, תורת משה.

ה. הדיוק בלשון „תחזה“

מכך יובן גם הדיוק בלשון „ואתה תחזה“, ולא „ואתה תראה“:

אם משה יסתכל ברוח-הקודש שלו בדרגה של ראייה – דרגת משה בכל עוצמתה, הרי לא יהא צורך בשרי אלפים וכו'. כל הענינים עוברים דרך משה בגלוי והוא עצמו שופט את כולם, את כל העם בעניניהם שלהם, הן „דבר הגדול“, והן „דבר הקטן“:

רק על-ידי כך שאצל משה חלה ירידה מדרגתו (בדומה ל„התשתם את כוחי“), שבמקום ראייה קיימת אצלו הדרגה של „תחזה“, שהיא תרגום של ראייה 44, כלומר, כאשר הענין של ראייה „מתורגם“ ללשון ארמית, לשון הנוגלם 45, וכמצוי בלשון החסידות 46: „אחוריים של בחינת ראייה“ 47, אז הוא

43 להעיר, דגם בנוגע למשנה תורה (שאמרה משה מפי עצמו) ה"ו „ברוח"ק“ (תוד"ה משה מעצמו מגיליה שם).

44 תו"א משפטים עה, ג. לקו"ת ואתחנן ז, רע"א. שער האמונה פכ"ה. ועוד. וראה חז"א (ס"ת) פה, סע"ב.

45 ראה תו"א שם בריש העמוד. שם עז, ד ואילך.

46 לקו"ת (ועד"ו תו"א ושער האמונה) שם. 47 וצ"ע בוי"ת רענן ליל"ש פרשתנו (רמז ער)

ט. זוקא על-ידי העבודה למטה מגיעים לדרגה נעלה

לפי זה יוצא, לכאורה, שהסדר של „ואתה תחזה“ הוא ירידה בלבד ח"ו, כדי לדאוג ליהודים הזקוקים לממוצע בינם לבין משה, כשם שישאל נזקקו למשה כממוצע בינם לבין „פי הגבורה“.

אבל בפנימיות הענינים, הרי אדרבה: על-ידי שדואגים ומרוממים יהודי השרוי למטה מטה ביותר, ניתן „לקבל“ את הגבוה-גבוה ביותר⁵¹.

כפי שמאריך הרבי במאמרי ההילולא שלו⁵² שדוקא על-ידי העבודה כאן

למטה, מקום שקיימת בו מלחמה עצומה נגד הגוף והנפש הבהמית, מבזבזים את האוצרות היקרים ביותר, שעד המלחמה אין מגלים אותם כלל, ומטרת בזבוז האוצרות היא, שהם עצמם יגיעו לאנשי החיל, המנהלים את המלחמה למעשה, ולא לפקודי החיל בלבד.

באמצעות זאת מתגשמת הכוונה העליונה של „נתאוה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים“⁵³, בעולם הזה התחתון, שאין תחתון למטה ממנו⁵³, דבר שיהיה בשלימות ובגלוי בביאת משיח צדקנו, בקרוב ממש.

(משיחת ט"ו בשבט תשל"ה)

51) שערי אורה ד"ה יביאו לבוש מלכות פי"ב ואילך. פל"ג ואילך. ובכ"מ.
52) באתי לגני השי"ת פרק יא. פרק כ.
53) תניא פל"ו. וראה לקו"ש [המתורגם] ח"ו ע' 209 ואילך.

